

**NIEDBALEC** (35) *sb m*

*Zawsze w pisowni łącznej.*

*Oba e prawdopodobnie jasne (tak w nie- oraz -ec); a jasne.*

sg *N* niedbalec (10). ◇ *G* niedbalca (4). ◇ *D* niedbalcowi (3). ◇ *A* niedbalca (5). ◇ *L* niedbalcu (1).  
◇ *V* niedbalcze (3). ◇ *pl N* niedbalcy (3). ◇ *G* niedbalc(o)w (1). ◇ *D* niedbalc(o)m (1). ◇ *A* niedbalce  
(2). ◇ *I* niedbalcy (2).

*Sł stp brak, Cn s.v. niedbały, Linde XVI w.*

1. Człowiek niestaranny, nie troszczący się o nic, leniwy; *supinus Calep, Cn; discinctus, incuriosus, indiligens, negligens, oscitans, remissus animo, securus, socors Cn (34) : RejWiz Cc3; Figowe drzewo piękne [...]. Ano ie fukubą Sroki/ lataiąc á Wrony/ Bowiem to ich co vkrásć/ Zwyczaj przyrodzony. Tákżec nászym niedbálcom/ práwie toż dzyálaią RejZwierz 116v; To łobie z oną rofkošzą nálieiefz ziołek potrzebnych/ rzodkiewek/ fálatek/ rzeżufzek. [...] Ale naydziefz drugiego tákiego niedbálca co mu fie to bárzo trudno widzi/ y powieda więc: Oy wolałbych ia tu gnoiu náwozić á ieczmienia náfiac. RejZwierc 107v, 71v, 232v; RejZwiercTrzec Aaa2v; SkarŻyw 36; kázdy Vrządnik pewny niedbálec/ czego nie obaczy bez Pána zá długi čás/ co Pan gdy przyedzie zarázem. GostGosp 12, 4, 12, 155.*

*W połączeniach szeregowych (3):* niech będzie niedbálec/ leniwiec/ plugáwy/ Alić z niego pochwili [= *pod wpływem cnoty*] Eurialus práwy. *RejWiz 3v; RejZwierc 144v; Calep 1034a.*

*W porównaniu (1):* Iáko ná Ieżu ná niedbálcu wełná *RejZwierc 221v.*

*Wyrażenia:* »leniwy niedbalec« (1): Albo też rydzykow náfolić/ grzibkow náfufzyć/ á což to zá praca? [...] ále leniwemu niedbálcowi wšzytko fie trudno widzi. *RejZwierc 110v.*

»niedbalec nikczemny« (2): (*nagł*) O poćiwey pracy á o próznowaniu. (–) CO ieft niedbálec nikczemny ná fwiecie/ Iáko wieprz w chlewie ták fwoy żywot gniecie. *RejZwierc 221, 221.*

*Szereg:* »niedbalec a nikczemnik« [*szyk 1:1*] (2): lepiej fą bącznego á wważnego człowieká trzeźwego á zwyczajnego pięć słow/ niżli owego nikczemniká á niedbálca czo nicz áni widał/ áni fłychał/ thylko że fwo czály iáko páięczynę po wiátru rofpuścił *RejZwierc 145, 17v.*

a. Człowiek nie wykazujący gorliwości religijnej, nie przestrzegający zasad moralnych; czasem może: grzesznik (9) : *RejPs 26; RejWiz 44v; Słuchayże ty zálie niedbálcze/ á co iáko fwiniá we błocie leżyfz w niedbálofciach fwoich/ á nie fie nie Itárafz albo nie dbałz áby takie błogofławienieftwo albo takie [...] rofkošzy miály na cię przypáść od Pana twego RejAp 178v; nie nas nie rušzą áni ty frogie przegrožki Páńkie/ [...] ktore fą ná tákíe fwowolne ludzi á ná tákíe niedbalce/ przez fwíęte vpominánie iego wczynione RejPos 185v; Pátrzayże [...] co tho zá fortá/ ktora bywa zámykána przed tymi niedbálcy RejPos 341.*

[*niedbalec czego:* Inżeš fłyfzał iedny niedbálce słowá BOżego którzy dopufzczaią ie deptác/ to ieft myšlámi rozmáitými zátłumiác. *BiałPos 294 (Linde).*]

*niedbalec o co (4):* fłuchay co Pan do thákich niewiernikow á do thákich niedbálców o słowá fwoie przez Ezechielá zacnego Proroká thymi słowy wlkázowác raczy *RejAp 192; fłuchay iáko ty niedbálce o ten poćiwy żywot fwoy pímo rozlicznemi przezwiłki zowie. RejZwierc 130v, 258v marg, Bbb.*

**b.** Człowiek działający ze zwłoką w dziedzinie czynności prawnych, nie zachowujący terminów sądowych, narażający sprawę na przedawnienie (5) : Ktoby komu pożyczył żytá á nie czyniłby o nie przes cztery latá/ táki niedbálec choćby po tym chciał czynić o nie tedy ie iuż dawnością tráci. *UstPraw* G4v, G4 [2 r.], G4v, H4.

**2.** *n-loc* Prawdopodobnie fikcyjna nazwa miejscowości (1) : Datá z Zamku z Nyedbálcá/ dnia fiódmeo Miefiácá Máíá. *RejWiz* A8v.

*Synonimy:* **1.** gnojek, gnuśnik, leniwiec, leń, niepośpiech, nikczemnik, odkładacz, przedłużacz, trąd.  
*Cf* **NIEDBAK, NIEDBAŁY, NIETBALCA**

MM